

העושה בו מלאכה יומת" (שמות לד ב). ומה שאמרו בגמרא בלאו דמסמר שהוא לאו שנמתן לאזהרת מימת בית דין, פרושו — לפי דעת הרמב"ן זכרוננו לברכה — כי מפני שהוא כולל שאר מלאכות גם כן, שהוא באזהרת מימת בית דין, אף על-גב דבמסמר נדאי אין בו אלא לאו גרידא ובאפלו מלקות נמי אין בו, אף על-פי-כן נקרא הלואי הנה לאו שנמתן לאזהרת מימת בית דין מפני אותן דברים שהוא כולל, שגש בהן מימת בית דין, וכעין זה אמרו זכרונם לברכה בראשון של ערובין (י"ב) בלאו ד-אל יצא איש ממקומו, דכינון שהוא כולל אף מוציא מרשות לרשות, כדקשה שדקדקו בו אל יוציא דהוי גיה מצפה לאו שנמתן לאזהרת מימת בית דין במקצת ענינו, וכינון שפן הוא אית לן למימר ביה בקל-ענינו שאין לוקין עליו, ועל אותו הדרך בעצמו נפרש בלאו דמסמר בכאן.

משרשי מצוה זו, שהנהיג פנוים מעסקינו לכבוד היום לקבוע בנפשותינו אמונת חדוש העולם שהיא חבל המושכת כל-יסודי הדת, ונזכר ביום אחד בקל-שבוע ושבוע שהעולם נברא בששת ימים חלוקים, ובשביעי לא נברא דבר, ובכל-יום יום נבראו ענינים חלוקים, להורות על הרצון הפשוט, שלא כדעת המתפלספים הנמאסים לנו בדעתם זה, שחושבין לאמר, שצם היותו כרוף הוא הנהיג הכל, ובמנוחתנו בשביעי זכר לנו בחדושו של עולם, כי כשישבתו בני אדם כלם ביום אחד בשבוע, וישאף כל-שואל: מה-עלת זאת המנוחה? והנה המענה: כי ששת ימים עשה ה' וגומר, כל-אחד יתסוק מתוך כך באמונה האמתית, ומלבד זכירת חדוש העולם יש בו זכירת גם מצרים שהיינו עבדים שם ולא היינו וכולים לנום בעת חפצנו במנוחה, והאל הצילנו מידם וצננו לנום בשביעי, ועל-כן זכר במשנה-תורה זה השרש השני שיש לנו במנוחה, ואמר שם במצנת שבת, וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים... על-כן צוה ה' אלהיך לעשות את-יום השבת" (דב"ה טו, לטון הרמב"ם במורה נבוכים ח"ב פל"א).

דיני המצוה, כגון מה הן הדברים שנקראים עקר מלאכות לתיב בהן העושה אותן, כגון ארבעים מלאכות חסר אחת שמנו חכמים ותולדותיהן, והמלאכות הנלוות שאסרו הם ז"ל לזכר, והדברים גם-כן הנקראים שבותים, ומה-שלמדו ז"ל מן הכתוב כי דוחין הכל להצלת נפשות, וכי תזרין לסלל שבת בשביל הצלת נפשות הרי זה משבת, והטעם לפי שסבת עשיית המצוה הוא האדם, וקיום הסבה הוא קיום הכל, ומפני כן אמרו זכרונם לברכה

(יומא פ"ג א) שגאקן כל-חולה לומר צריך אני שתסללו שבת עלי, וכן כל-חולה בקדחת שוכב על ערש דני בכלל סנה הוא לסלל עליו שבת, ויתר רפי פרטיה, מבארים במסכת שבת יום טוב (א"ח), ונוהגת בכל-מקום ובכל-זמן בזכרים ונקבות, והעובר עליה במיד נסקל, והוא שיהיו שם צדים ומהרצאה, קלל זה בדרך לעולם, שאין מיתה או מלקות אלא בצדים ומהרצאה, והמהרצאה לעולם להבחין בין שוגג למייד, ודע זה העקר בכל-מקום, ולא תשאל ממני להחזירו, ואם עשה מלאכת ממשבת בשוגג מביא חטאת קבוץ (ס' המצות ל"ח סא).

לג. מצות כבוד אב ואם

לכבוד האב והאם, שגאמר, כבוד את-אביך ואת-אמך וגומר, וכא פרוש אינהו כבוד, מאכיל ומשקה מלביש ומכסה מכניס ומוציא.

משרשי מצוה זו, שראוי לו לאדם שיקיר ויגמל חסד למי שעשה עמו טובה, ולא יהיה נבל ומתנפך וכפוי טובה שזו מדה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלקים ואנשים, ושימתן אל לבו כי האב והאם הם סבת היותו בעולם, ועל כן באמת ראוי לו לעשות להם כל כבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם, גם יגעו בו כמה יגיעות בקטנותו, וכשיקבע זאת המדה בנפשו יצלה ממנה להפיר טובת האל כרוף הוא שהוא סבתו וסבת כל-אבותיו עד אדם הראשון, ושהוציא לאור העולם וספק צרכו כל-מיו והעמידו על מתנתו ושלמות אבריו, ונתן בו נפש יודעת ומשפלת, שאולוי הנפש שחננו האל, והנה פסוס כפרד אין הבין, ויצריך במחשבתו כמה וכמה ראוי לו להזהר בעבודתו כרוף הוא.

דיני המצוה, כגון כבוד זה מנכסי מי חייב לעשותו אם משש אב או משל עצמו, והלכה משל אב אם יש-לו נכסים לאב, ואם לאו — יסור הבן אפלו על הפתחים ויאכיל אביו, וכבוד אב ואם אי זה קודם ועד היכן כבוד אב, ואם מחל על כבודו אם יהיה מחור, ואם יראנו עובר על דברי תורה באיזה לשון ימנעוהו, ואם יצוהו אביו לעבר על דברי תורה שלא יאמינהו בזה, וכי חייב לכבדו בחייו ובמותו, וכיצד הוא הכבוד במותו, ויתר פרטיה, מבארים בקדושים וקצת מהן במקומות אחרים מהגמרא (י"ד סימן טו), ונוהגת בכל-מקום ובכל-זמן בזכרים, ובנקבות כל-זמן שאפשר להן, כלומר בכל-צד שלא ימנעו אותן בעליהן, והעובר עליה, בטל עשה ונששו גדול מאד שנעשה כמתנפך לאביו שבשמיכה, ואם יש כח בבית דין כופין אותו כמו שכתבנו למעלה שבבטול עשה כופין בית-דין.

שבוע התמניא אפי שבתהלים קי"ט. ולהיות מחמת חלישות הדור אין כח בכל אחד ואחד להתענות כראוי לו. לזאת עצה היעוצה כמארז"ל כל השומר שבת כהלכתו מוחלץ לו על כל עוונותיו. כהלכתו דייקא. לכן מוטל על כל אחד ואחד להיות בקי בהלכתא רבתי לשבתא. וגם יזהר מאד שלא לשוח שום שיחה בטילה ח"ו. בהיות מודעת זאת לי"ח כי בכל המצות יש פנימיות וחיצוניות וחיצוניות מהשבת היא שביתה מעשיה גשמיית כמו ששבת ה' מעשות שמים וארץ גשמיים. ופנימית השבת היא הכוונה בתפלת השבת ובת"ת לדבקה בה' אחד כמ"ש שבת לה' אלקך וזו היא בחי' זכור. ובחי' שמור בפנימיות היא השביתה מדיבורים גשמיים כמו ששבת ה' מו"ד מאמרות שנבראו בהם שמים וארץ גשמיים כי זה לעומת זה כו' :

tion, not everyone is capable of fasting as he ought,¹⁰ the counsel offered is the declaration of our Sages, of blessed memory, "Whoever observes Shabbat according to its *halachah* (law) is forgiven all his sins."¹¹ Note, according to its law. Therefore it is incumbent upon every individual to master the major law of Shabbat.¹²

Also, be most careful not to indulge in idle chatter, G-d forbid. For it is known to the students of Kabbalah that in all *mitzvot* there are the internal and the external aspects. The externality of Shabbat is the cessation of physical labor, just as G-d ceased making physical heaven and earth. The internal aspect of Shabbat is the *kavanah* (intention) in the Shabbat prayers and Torah study, to cleave to the One G-d, as it is said, "It is Shabbat to the L-rd your G-d."¹³ This is the state of "Remember."¹⁴ The state of "Observe" in the inwardness (of Shabbat) is refraining from speech about material affairs, as G-d ceased from the Ten Utterances¹⁵ through which physical heaven and earth were created. For one is opposite the other....¹⁶